

Ολυμπία Τσαρουχά, «Εισαγωγή»
(για το έργο *Διήγησις* του Ιερόθεου Αββάτιου)

Ο Ιερόθεος Αββάτιος (τέλη 16ου αι.-1663) ήταν λόγιος κεφαλλονίτης ιερομόναχος. Είχε μονάσει στο μετόχι των Στροφάδων και στο μοναστήρι της Πηγής στην Κεφαλλονιά και ετέλεσε ηγούμενος της μονής των Σισίων στη νότια Κεφαλλονιά, όπου και απέκτησε με απόφαση της βενετικής διοίκησης τα κυριαρχικά δικαιώματα και τα εισοδήματα της εκκλησίας (Κεχαγιόγλου 2001, 378 & Κεχαγιόγλου 1999, 166). Είχε δείξει τα λόγια ενδιαφέροντά του και τη μέριμνά του για την εκλαΐκευση της θεολογικής γραμματείας χρηματοδοτώντας εκδόσεις, ενώ το 1648 κυκλοφόρησε έντυπα στο Λέιντεν της Ολλανδίας –όπου ο Αββάτιος βρέθηκε για σπουδές– μια μετάφρασή του σε στρωτή δημόδη γλώσσα, που αποδίδει προτεσταντική δογματική κατήχηση (Κεχαγιόγλου 1999, 167-168).

Στο σύντομο πεζό του έργο *Διήγησις εμού Ιεροθέου Αββατίου, του εκ Κεφαλληνίας, περί του μεγάλου σεισμού του εν τη Κεφαλληνία νήσω γενομένου τω αχλζ', σεπτεμβρίου λ', ημέρα Παρασκευή, ώρα του δείπνου* εξιστορεί, στη δημοτική γλώσσα της εποχής του, τον σεισμό που έπληξε το νησί το 1637. Το πρωτοπρόσωπο χρονικό αποτυπώνει το μέγεθος της συμφοράς και η γλαφυρή αφήγηση καθιστά το κείμενο μνημείο της ομιλουμένης γλώσσας με λογοτεχνικές αρετές. Το μεγαλύτερο μέρος του αφηγήματος είναι μια περιγραφή των καταστροφών και των ζημιών από αυτοψία. Εκτός όμως από τις επιπτώσεις του σεισμού, που δίνονται εν είδει λεπτομερούς οδοιπορικού, στο κείμενο περιλαμβάνονται πληροφορίες για εκκλησίες, μοναστήρια και μετόχια της Κεφαλλονιάς (Κεχαγιόγλου 1999, 168).

Το κείμενο γράφτηκε μια δεκαετία μετά τον σεισμό –στα 1648– στο Λέιντεν της Ολλανδίας (τότε Βαταβικής Δημοκρατίας), έμεινε ανέκδοτο στην εποχή του και σώζεται σε ένα μόνο χειρόγραφο. Όπως διαπιστώνει κανείς και στο τέλος της διήγησης, δεν πρόκειται για μια αφήγηση εν θερμώ, αλλά για μια ψύχραιμη απομνημονευματογραφική επιλογή (Κεχαγιόγλου 1999, 168-169). Το παρατακτικό ύφος της αφήγησης, η καθαρή δημόδης γλώσσα, η παραστατικότητα και η ζωντάνια της αφήγησης, καθώς και ο ρεαλισμός του καθιστούν το κείμενο γοητευτικό λογοτεχνικό ανάγνωσμα. Εκτός, όμως, από τη γλώσσα και το ύφος της αφήγησης, στον αναγνώστη προβάλλει έντονη η πεποίθηση του συγγραφέα περί

αδυναμίας τού ανθρώπου μπροστά στην παντοδυναμία του Θεού. Το χρονικό του Αββάτιου απέχει πολύ από μια απλή και εξορθολογισμένη περιγραφή ενός φυσικού φαινομένου και γίνεται το όχημα της θεολογικής του άποψης: ο Θεός στέλνει φυσικά φαινόμενα και συμβάντα για να τιμωρήσει ή να «παιδέψει» (δοκιμάσει) τον άνθρωπο και ο τελευταίος έχει χρέος να μετανοήσει για να μετριάσει την απελπισία του.

Το κείμενο έχει εκδώσει ο θεμελιωτής της νεοελληνικής βιβλιογραφίας και ακαταπόνητος μελετητής/εκδότης των δημοδών κειμένων [Émile Legrand](#), στον πρώτο τόμο της *Bibliothèque grecque vulgaire* (1880, 331-338). Η δημοσίευση ολόκληρου του κειμένου στην *Πεζογραφική ανθολογία* του καθηγητή Γιώργου Κεχαγιόγλου (2001, 378-384) βασίζεται μεν στην προηγούμενη έκδοση, αλλά προσαρμόζεται στους εκδοτικούς κανόνες (μονοτονικό σύστημα, εκσυγχρονισμένη ορθογραφία κλπ.) που έχει θέσει το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη) για τη σειρά «Παλιότερα Κείμενα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας». Πηγή της παρούσας ανθολόγησης αποτελεί η παλιότερη, γαλλική έκδοση.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Κεχαγιόγλου 1999

Γιώργος Κεχαγιόγλου (επιμ.), *Η παλαιότερη πεζογραφία μας. Από τις αρχές της ως τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Τόμος Β'1: 15ος αιώνας-1830*, Σοκόλης, Αθήνα 1999, σ. 166-177.

Κεχαγιόγλου 2001

Γιώργος Κεχαγιόγλου (επιμ.), *Πεζογραφική ανθολογία. Αφηγηματικός γραπτός νεοελληνικός λόγος. Βιβλίο πρώτο: Από τα τέλη του Βυζαντίου ως τη Γαλλική Επανάσταση*, ΑΠΘ, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη), Θεσσαλονίκη 2001, σ. 378-384.